

Universitätsbibliothek Wuppertal

Avctores Latinae Lingvae In Vnvm redacti corpvs

Godefroy, Denis

[Genevae], 1585

Liber X

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-85](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-85)

tis, quæ bella exhausta canebat. Genere, Credo equidem, nec vana fides, genus esse deorum. Item in re eligenda vxore: quatuor res impellunt hominem ad amorem: pulchritudo, genus, diuitiæ, mores. Melius tamen est si in ea mores quærantur, quàm pulchritudo. Nunc autem illæ quærantur, quas aut diuitiæ, aut forma, non quas probitas morum

commendat. Ideo autem fœminæ sub viri potestate consistunt, quia leuitate animi plerunque decipiuntur. Vnde & æquum erat eas viri auctoritate reprimi. Proinde & veteres voluerunt fœminas innuptas quamuis perfectæ ætatis essent, propter ipsam animi leuitatem, in tutela consistere.

ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI ORIGINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER X.

De quibusdam vocabulis nominum per alphabetum distinctis.

QUORUMDAM nominum, id est, vnde veniant, nō penē omnibus patet. Proinde quædam noscendi gratia operi interiecimus. Licet origo nominum vnde veniat à philosophis eam teneat rationem, vt per denominationem homo ab humanitate, sapiens à sapientia nominetur, quia prius sapientia, deinde sapiens: tamē claret alia specialis in origine quorundam nominum causa. sicut homo ab humo, vnde propriè est appellatus. Ex quibus exempli gratia quædam in hoc opere posuimus.

A

HEROS, vir fortis & sapiens. *Auctor*, ab au-gendo dictus. Auctore etiam fœmineo genere dici non posse existimant. Nam quædam sunt, quæ in fœminino flexu non possunt, vt cursor. *Aclor*, ab agendo. *Alumnus*, ab alendo vocatus: licet & qui alit, & qui alitur, alumnus dici potest, id est, & qui nutrit, & qui nutritur: sed melius tamen qui nutritur. *Amicus*, per deriuationem, quasi animi custos, dictus autem propriè amicus ab amo, id est, catena charitatis: vnde & amici quod teneant. *Amator* turpitudinis, quia amore torquentur libidinibus. *Amabilis* autem, quod sit amore dignus. *Amasius*, eo quod sit pronus ad amorem. *Astutus*, ab astu vocatus, qui est callidi & cauti nominis, qui possit sine periculo fortiter aliquid facere. *Argutus*, quia argumentum citò inuenit in loquendo. *Acer*, in vnamquamque formam

vegetus ac nimius. *Alacer*, à velocitate & cursu, quasi diceret aliger. *Armiger*, quod arma gerat. *Alacris*, letus: alacriter gestiens & nullius rei nouitate turbatus. *Agilis*, ab agendo aliquid celeriter: sicut docilis. *Aemulus*, eiusdem rei studiosus, quasi imitator & amabilis. Aliàs inimicus inuenitur. *Aequus*, est secundum naturam iustus dictus, ab æqualitate: hoc est ab eo quod sit æqualis: vnde & æquitas appellata, ab æqualitate quadam scilicet. *Aequanus*, ab eo quod sit alteri æqualis æuo, id est, coætaneus. *Arrogans*, eo quod multum rogetur, & ille multum fastidiosus sit. *Audax*, propriè pro arrogante ponitur. *Animosus*, eo quod sit animis & viribus plenus. *Animatus*, quasi animo auctus, & quasi animo firmatus. *Aelatus*, pro eo quod seipsum super mensuram suam eleuet: dum magnus sibi videtur de his quæ agit. *Atollens*, quod se eleuet & erigat. *Ambitosus*, quod honores ambiat. *Auidus* dictus ab auendo: auere enim cupere est: Hinc & auarus. Nam quidam auarum esse dixerunt, progredi vltra quàm sufficit. *Auarus* ex eo dictus, quod sit auidus auri, & nunquam opibus expleatur: & quantum plus habuerit, tantum plus cupiat: Flacci super hoc concordante sententia: qui ait, Semper auarus eget. & Sallustius, Quod neque auaritia copia, neque inopia minuatur. *Amarus*, à sapore translatus nomen habet. Est enim insuauis, nec nouit quenquam ad consortium suum aliqua inuitare dulcedine. *Adulter*, violator maritalis pudoris, eo quod alterius torum polluit.

Auceps,

Auceps huc illucque fluctuans ac dubius instud aut illud capiat, & in qua parte declinet anxius. *Atrax*, quod sit tetris moribus. *Abstemiis* à temeto, id est, vino, quasi abstiniens à vino. *Ablactatus*, quod sit à lacte ablatus. *Aeger*, quod agatur infirmitate, vel tristitia ad tempus. *Aegrotus*, quod sit aeger frequentius, sicut iratus & iracundus. *Aerumnosus*, à rumine dictus, quod per inopiam miser factus esuriat & siciat. *Aspex*, eò quod auium auspiciis intendat, sicut auceps, quod aues capiatur. *Astrosus* ab astro dictus, quasi malo fidere natus. *Aehormis*, eò quod normam & mensuram excedat. *Abactor* est fur iumentorum & pecorum, quem vulgò abigeum vocant, ab abigendo scilicet. *Atratus*, & *Albatus*, ille à veste nigrariste ab alba. *Advena*, eò quod aliunde adueniat. *Alienigena*, qui ex alia gente genitus est: & non ex ea ubi est. Item alienigena, quod alienae regionis sit, & non eius ubi est. *Aecola*, eò quod adueniens terram colat. *Agricola* à colendo agro, sicut syluicola. *Affecta*, eò quod sequatur aliquem lucri causa. *Afidius* dicebatur apud antiquos, qui assibus ad ararium expensum conferendis praerat, & in negociis quoque publicis frequens: vnde & per l, non per d scribendum est. *Apparitor* nominatus, quod appareat & videatur: & praesto sit ad obsequium. *Attonitus*, ut aliquid audiens teneat. *Attonitus*, veluti furor quodam instinetus atque stupefactus: dictus attonitus à tonitruo strepitu: quasi tonitruo stupefactus & vicino fulgore, aut à tactu proximus. *Alectus*, quod sit palam electus. *Abactus*, quod sit ab actu remotus. *Abortiuus*, eò quod non oriatur, sed abortiatur & excidat. *Adoptiuus*, quia est palam adoptatus in filium. *Ambo* ab eo quod est *αμφο*, nomē de Graeco Latinum factum, litera tertia demutata. *Alus* de multis dicitur: alter verò de duobus dicitur. *Aequimanus* appellatus, qui utraque manu gladio incunctanter utatur.

B

Beatus dictus quasi bene auctus, scilicet ab habendo quod velit, & nihil patiendo quod nolit. Ille autem verè beatus est, qui & habet omnia quae vult bona, & nihil vult mali. Ex his enim duobus beatus homo efficitur. *Bonus* à venustate corporis creditur dictus: postea & ad animum translatus nomen est. Eam autem dicimus bonum, cui non praualeat malum: eumque optimum, qui peccat minimum. *Benignus* est vir sponte ad benefaciendum paratus & dulcis alloquio. Non autem multum distat benignus à bono, quia & ipse ad benefaciendum videtur expositus. Sed in eo differt, quia potest bonus esse & tristior, & bene quidem facere &

praestare quod poscitur, non tamen suavis esse nouit consortio. *Benignus* autem sua cunctos nouit inuitare dulcedine. *Beneficus* à benefaciendo alteri dictus. vnde & beneficentia vocatur, quae proximo prodest. *Benivolus*, quia bene vult. Non tamen dicimus beneuolus sicut nec maleuolus. Saepè enim ex duabus partibus compositum nomen, aut priorem aut sequentem literam corrumpit. Nam beneuolentia absurdum sonat. *Blandus*, dulcis & inuitans ad familiaritatem sui. *Brutus* quasi obrutus, quia sensu caret. Est enim sine ratione, sine prudentia. Vnde & ille Iunius Brutus ex forore Tarquinij Superbi genitus, cum eundem casum timeret quem frater inciderat, qui ob diuitias & prudentiam ab auctulo fuerat occisus, vtilem temporis simulauit stultitiam. Vnde etiam Brutus est cognominatus, dum vocaretur Iunius. *Balbus* à balando potius quam loquendo dictus. Verba enim non explicat. Inde & *blesus*, quia verba frangit. *Bucco* garrulus, quod ceteros oris loquacitate, non sensu exluperet. *Biliosus*, quod semper sit tristis, ab humore nigro, qui bilis vocatur. *Baburrus*, stultus, ineptus. *Biethianatus*, quod est bis mortuus. *Seruat* enim Greco sermone mors dicitur.

C

Clarus à caelo, quod splendeat. Vnde & clara dies, pro splendore caeli. *Celsus* à caelo dictus, quod sit sublimis & altus, quasi caelestis. *Castus* primum à castratione nuncupatus: postea placuit veteribus etiam eos sic nominari, qui perpetuam libidinis abstinentiam pollicebantur. *Caelus* dictus, quia iter sibi facit ad caelum. *Caerles*, connubij expertus, qualia sunt nomina in caelo, quae absque coniugibus sunt. Et caerles dicitur, quasi caelo beatus. *Calicola*, eò quod caelum colat: est enim angelus. *Continens* non solum in castitate dicitur, sed & in cibo & potu: in ira quoque & vexatione mentis & detrahendi libidine. Et continens dicitur, quod se à multis male abstineat. *Clemens*, misericors ab eo quod cluat, id est, protegat & tueatur: sicut solet patronus clientem. *Concors* à coniunctione cordis appellatus. Nam sicut consors dicitur, qui sortem iungit: ita ille concors dicitur, qui corde iungitur. *Concionator*, multitudinis allocutor. *Consolator*, vnius allocutor. Et inde dictus consolator, quod soli se applicat: cui loquitur, & solitudinem leuat alloquio suo. Hinc & solatium. *Consultus* est qui consultitur, cui contrarius est inconsultus, qui non accipit consilium. *Constans* dictus, quod vndique stat: nec in aliquam partem declinari potest. *Confidens* quod sit in cunctis fiducia plenus. Vnde & Cecilius: Si confidentiam

habes, confide omnia. *Cautus* à cauendo dictus. *Callidus* fraudulentus, quia celare nouit, & malè peritus. *Callidum* autem veteres non pro astuto tantum, sed etiam pro astute docto ponebant. Hinc & versutu, ab eo quod animum cito vertat. *Cupidus* à cupiendo multum, id est, accipiendo vocatus. *Clamfusus*, quasi calamosus à calamo, scilicet quod sonet. *Calumniator* falsi criminis accusator, à caluendo, id est, frustrando & decipiendo dictus. *Calculator* à calculis, id est, lapillis minutis, quos antiqui in manu tenentes numeros componebant. *Compiler* qui aliena dicta suis permiscet: sicut solent pigmentarij in pila diueria mixta contudere. Hoc scelere quodam accusabatur Mantuanus ille vates, cum quosdam versus Homeri transferens suis permiscuit: & cum compiler veterum ab æmulis diceretur, ille respondit: Magnarum esse virium clauam Herculi extorquere de manu. *Contumax* ab eo quod contemnat. *Chromaticus*, quia non confunditur, nec colorem mutat. Græcè enim χρωμα color vocatur. *Contumeliosus*, quia velox est & tumet in verbis iniurie. *Contentiosus* ab intentione vocatus, qui non ratione aliqua, sed sola pertinacia vindicat. *Contemptibilis*, vel quia contemptui habilis, vel quia contemptus & vilis, id est, sine honore. *Crudelis* hoc est, crudus, quem Græci ἀμυν appellat per translationem, quasi non coctus nec esui habilis. Est enim asper & durus. *Carnifex* quod carnem afficiat. *Cruciaris*, eod quod sit cruce dignus. *Collega* à colligatione societatis & complexu amicitiae dictus. *Coetaneus* quasi compar ætatis. *Complex*, qui vno peccato vel crimine alteri est applicatus ad malum: ad locum vero nunquam complicem dicimus. *Confors*, eod quod ad eum pars pertinet bonorum. Nam sorte veteres pro parte ponebant. Confors ergo quod sit communis sorte, sicut disfors dissimilis sorte. *Celer* appellatus à celeritate, quia quod vsus exigit velocius facit. *Confinialis* ab eo quod sit genere vel loco affinis. *Colonus* à colonia, vel ab agro colendo dictus. *Curator* quod curam ferat pueris, qui adhuc eius ætatis sunt, vt negocia sua satis administrare non possint. *Cognitor* à cognoscendo causam dictus. *Cientes* prius colentes dicebantur, à colendis patronis. *Captus*, captiuus dicitur quasi capite diminutus ingenuitatis: fortuna enim ab eo excedit: vnde & à viris peritis capite diminutus dicitur. *Columis* à columna vocatus, eod quod erectus & firmissimus sit. *Compeus* à coma dictus, quod sit formosus capillis, vel quia comam nutrit. *Calamistratus* à calamistro, id est, acu ferreo in calami similitudine facto, in quo crines obtorquentur, vt crispi sint: quem in cinere ca-

lesacere solent qui capillos crispant, vt calamistrati sunt. *Corpulentus* quod sit corpore validus & lentis carnibus. *Crassus* à sagina corporis à creando carnes. *Comedor* à comedendo satis. Est enim gula ac ventri immoderate deditus. *Campo* pessimus de vino aquam faciens. *Candidus*, canus dictus candore, & candidus quasi candor datus. Studio enim accedit candor. Nam album vocari, natura est. *Clodius*, curuus, crispus. *Cæcus* appellatus quod careat visu. Est enim luminibus amissis. Cæcus est qui vtroque oculo non videt. *Caducus* à cadendo dictus, id est, lunaticus; eod quod certo lunæ tempore patitur. *Confusus* à confessione sceleris appellatus. Inde & confusio. *Consultus* dicitur, cui sua, vi aliqua adimuntur. Vnde & conuulsa nauis, cuius eminentia vi tempestatis adimitur: vnde & Virgilius: Vix septem conuulsa vndis, quasi muulata. *Consumptus* torus sumpus & deuoratus. *Conciliatrix* ob societatem flagitiosæ confessionis dicta, eod quod intercurrat, alienumque nundinet corpus. Hanc etiam & lænonem vocant. *Circumforanus*, qui aduocationum causa circum fora & conuentus vagatur. *Colligatus*. *Carpentarius*.

D

Dominus per deriuationem dictus, quod domui præsit, & cunctæ familiæ dominetur. *Disertus*, doctus à disserendo dictus: dispositè enim disserit. *Doctus* à docendo, inde & doctor. *Docilis* non quod sit doctus, sed quia doceri potest: est enim ingeniosus, & ad discendum aptus. *Discipulus* à disciplina dictus: disciplina autè à discendo vocatur, dispensator vocatur cui creditur administratio pecuniarum. Et ideo dispensator, quia prius qui dabat pecuniã, nõ numerabãt eã, sed appendebant. *Diuus* ab ære vocatus, vel diu vlcens. *Decorus*, perfectus, à decem dicitur. *Decens*, compositus, à numero decem dictus. Hinc & decorus & decibilis. *Directus*, eo quod in rectum vadit. *Dilectus* à diligentia. Hæc sunt enim signa diligendi. *Delibutus*, de oleo vinctus, vt athletæ solent, vel in cereumate pueri. Hinc & delibutum gaudium, id est, perfusum vel plenum. *Delicatus*, quod sit delictus pastus: viuens in epulis & nitore corporis. *Defessus*, semper infirmus, quasi diu fessus. *Debilis*, quod per bilem factus sit fragilis. Bilis enim humor est afficiens corpus. *Decolor*, quod desit illi color. *Desperatus* vulgò vocatur malus ac perditus, nec iam vilius prosperæ spei. Dicitur autem per similitudinem ægorum, qui affecti & sine spe deponuntur. Consuetudo autè erat apud veteres, vt desperati ante ianuas suas collocarentur, vel vt extremum spiritum redderent terre, vel vt

vel ut possent à trāseuntibus fortè curari, qui aliquando simili laborauerant morbo. *Degener* aut ignobilis, aut quòd sit impari genere, aut si dum sit optimo genere natus, inhonestè tamè viuit. *Deceptus*, quòd morti sit propior, & quasi ad mortis tenebras crepat: sicut crepusculum tempus noctis. Alij dicunt de crepitem, non qui senectute auulsus est, sed qui iam crepare deserit, id est, loqui cessauerit. *Depectus* ab eo quòd sit vilis, nec aliquo precio dignus. *Dirus* pręparcus & teter, quasi diuina iram in id actus. Nam dirum dicitur, quòd diuina refertur ira. Aliàs dirus, magnus. *Dehiscens* valde hiscens. Hic enim *De* augmentis est, vt deamare, desiderare. *Despicies*, eò quòd deorsum aspiciat, vel cõtempui habeat. *Dolosus*, infidiosus vel malignus, ab eo quòd deludat. Vt enim decipiat, occultam malitiam blandis sermonibus ornat. *Dubius*, incertus, quasi duarum viarũ. *Delator* dicitur, eò quòd detegat quod latebat. *Dilator*, quia differt ad profendum. *Desidiosus*, tardus, piger, à desidendo vocatus, id est, valde sedēdo. Idem & residens à residēdo. de, enim hic augmentis est. *Delirus* mente defectus per atatem *delirium*, vel quòd à recto ordine & quasi à lira aberrat. *Lira* enim est arationis genus, cum agricolę facta semente dirigunt sulcos, in quos omnis seges decurrit. *Demens* idem qui amens, id est, sine mente, vel quòd diminationem habeat mentis. *Despiens*, eò quòd minus sapere incipit, quam solebat. *Damnatus* & damnabilis: quorũ prior iam addictus est, sequens potest addici. *Degulator*, quòd gula sit deditus.

E

Eluens, profusus eloquio. *Exertus* in loquendo expeditus. *Exerere* enim profere vel expedire est. *Eruditus*, quia non rudis, sed iam doctus. *Expertus*, multum peritus. *Ex* enim hic pro valde ponitur. *Expers* verò, qui est extra peritiam & intellectum. *Exornatus*, valde ornatus. *Ex*, enim pro valde ponitur: sicut excelsus, quasi valde celsus. *Eximius*, quasi valde eminens. *Efficax* dicitur, quia nullam difficultatem habet in qualibet re faciēda. Hinc & efficiens à faciēdo dicitur. *Expes*, quòd sine spe. *Expers*, qui a extra partem: caruit enim parte. *Exfors*, quia extra sortem est. *Exsil*, quia extra solum situm est: quia trans solum missus: aut extra solum vagus. Nam *exulare* dicuntur qui extra solum eunt. *Extorris*, quia extra terram suam est, quasi ex terris. Sed propriè extorris, cum vi expulsus sit: & cum terrore solo patrio eiectus: & extorris, ex terra sua pullus. *Exterris*, extra terram: aut extra terminos suos, quia exterritur. *Exterminator* non ille, qui vulgò dicitur *extorsor*,

sed qui deiicit & expellit à terminis ciuitatis. *Exterminatus*, ab eò quòd sit extra terminos suos eiectus. Sic & externus, eò quòd sit alienę terrę. *Egens* & egenus, sine gente & sine genere, indigens. *Exiguus* multum egens. *Ex* enim pro valde ponitur. *Exilis*, tenuis, quòd possit quamuis per angustum exire. *Exesus*, quasi percomesus. Est enim aridus, tenuis & exilis. *Exhaustus*, quia consumptus est & inanis effectus. *Exanguis*, quòd sit extra sanguinem. *Exanimis* est mortuus. *Exanimis* autem & exanimus dicimus, sicut vnanimus & vnanimis: inermis, inermis: & hoc nostro arbitrio subiacet. *Exustus* dicitur, de quo nihil superest, quasi valde vstus. *Ex* enim pro valde ponitur. *Exosus* ab odio dicitur. Nam antiqui & odi dicebant & osus sum. Hinc est *exosus*, quo vtimur, licet iam osus non dicamus. *Effractor*, quòd sit expugator claustrorum. *Exitiosus*, eò quòd multus exitio sit. *Executor*, ab exequendo. Idem & exactor. *Esferatus*, mēte ferina effectus, & ultra humanum modũ excedens. *Esfrenatus*, ab eo quòd sit præceps & pronus, & sine freno rationis. *Eumuchus* Græcum nomen est, quod est spado. Horum quidam coeunt, sed tamen virtus in semine nulla est. Liquorem enim habent & emittunt, sed ad gignendum inanem atque inualidũ. *Effata*, quòd sit frequenti fœtu exhausta. Partus enim eam assiduus debilem reddit.

F

Facundus dicitur, quia facillè fari possit. *Facetus*, qui iocos & lusus gestis & factis cõmendat, à faciēdo dicitur. *Fragilis* à fruge nominatus, id est, à fructu vel parsimonia, siue, vt alij volunt, à modestia temperantia. *Fanevator* qui pecuniam deponit apud debitorem, quasi fœnoris actor: nam fœnus pecunia est. *Fenerator* autē Latine dicitur, & qui dat mutuum, & qui accipit. *Flamines*, pontifices idolorum. *Felix* dicitur, quæ felicitatem dat: felix qui accipit, & felix, per quem datur felicitas: vt felix tempus, felix locus. *Fidelis*, pro eò quòd sit ab eo id quod dicit, vel promittit bonum. *Facilis* à faciēdo, nec tardus. *Firmus*, vnde & formosus. *Fortis*, quia fert aduersa, vel quæcunque acciderint: siue à fetro, quòd sit durus, nec molliatur. *Formosus* à forma dicitur. Formum enim veteres calidum & feruens dixerunt. Fernor enim sanguinem mouet: sanguis pulchritudinem. *Fœdus* nomen habet ab hirco & hœdo, si litera addita. Hunc veteres in graui significatione ponebant: vt, Sanguine fœdantem quos ipse sacrauerat ignes. *Fragilis* dicitur, eò quòd facillè frangi possit. *Fessus*, quasi fissus: nec iam integer salute: est autem generale. Dicimus enim fessus animo, vt Terentius: *Fessus* valde re-

sedit: & fessus corpore, quod magis est proprium, & fessus rerum à casti venientium. *Fatigatus*, quasi fatis agitur. *Formidolosus* à formo, id est sanguine dictus, cum se à cute vel à præcordio fugiens contrahit sanguis. Nam timor sanguinè gelat, qui coactus gignit formidinem: unde est illud, Gelidus, que coit formidine sanguis. Formidolosus autem cum sit timidus, & timendum significat. *Fatuus* ideo existimatur dictus, quia neque quod fateretur ipse, neque quod alij dicunt intelligit. *Fatuos* originem ducere quidam putant à miratoribus *Fatuae* *Fauni* vxoris *faticæ*, eosque primum *Fatuos* appellatos, quod præter modum obstupefacti sunt vaticiniis illius usque ad amentiam. *Fautor* ab eo quod faueat & consentiat. *Fictor* appellatus à fingendo & componendo aliquid, sicut qui capillos mulierum linit & pertractat, vngit & nicidat. *Fallax* quod fando, id est, loquendo decipiat. *Feruidus*, iracundus. Ira enim inflammatur. *Frendens*, quod minando frangat dentes & comprimat fremens. *Ferox*, ab eo quod feritatem exerceat, ut bestia. *Fur* à furendo vel furo dictus est, id est, à fusco. Nam nocturno vitur tempore. *Factiosum* inter opprobria cum seditione accipi volumus: cum verò gratiosum ac potentem & quasi magne factionis. *Facinorosus* à facti commissio nominatus: facit enim quod alteri noceat. *Flagitiosus*, eò quod frequentius flagitet atque operet libidinem. *Furcifer* dicebatur olim, qui ob leue delictum cogebatur à dominis, igno minè magis quam supplicij causa, furcam circa viam ferre, prædicans peccatum suum, & monere cæteros nequid simile peccarent. *Futilis*, vanus, superfluus, loquax. Et est metaphora à vasis fictilibus, quæ casta & rimosa non tenent ea, quæ inieceris. *Fornicarius*, & Fornicatrix est, cuius corpus publicum & vulgare est. Hæc sub arcuatis prosternebatur, quæ loca fornices dicuntur: unde & fornicaria. *Virgilius*: Atque aduerso fornice. *Fœcunda* à fœtu dicta, quasi fœtu abunda. Est enim partu frequens. *Fata*, pregnans. *Flens*, quasi lachrymis fluens. *Fugitiuus*, nemo rectè dicitur, nisi qui dominum fugit. Nam si paruulus puer à nutrice vel à scholis discesserit, fugitiuus non est.

Gloriosus à frequentia claritatis dictus, pro e g littera commutata. *Gloriosus* à laurea dictus, quæ datur victoribus. *Grarus*, sciens, qui contrarius est ignarus, nesciens. *Gravis*, venerabilis. Unde & contempnibiles leues dicimus. *Gravis* pro consilio & constantia dictus, quia non leui motu dissilit, sed fida constantia grauitate consistit. *Grandæus*,

quod sit grandis æuo. *Gratus*, gratiâ seruans. Sed *gratus* tantum animo: gratissimus & animo & corpore dicitur. *Gratissimus*, ab eo quod gratis faciat bonum. *Gratiosus*, quod plus vnicuique quam meretur, tribuit. *Garrulus* propriè dicitur, qui vulgò verbosus appellatus accedente læritia nec valens, nec volens tace re: sumptum nomē à graculis auibus, quæ importuna loquacitate semper strepūt, nec vquam quiescunt. *Ganeus*, luxuriosus & tanquā in occultis locis & subterraneis, quæ ganea Græci vocant. *Gluto* à gula, id est, gulosus.

Humilis, quasi humo acclius. *Honorabilis*, quasi honore habilis, hoc est, aptus. *Honestus*, quod nihil habeat turpitudinis. Nam quid honestas, nisi honor perpetuus, id est, quasi honoris status? *Humanus*, quod habeat circa homines amorem & miserationis affectum. Unde humanitas dicta, qua nos inuicem tuemur. *Habilis*, quod sit ad habendum commodus atque aptus. *Honorosus* plus est quàm honoratus, sicut seclerosus plus est quàm secleratus. *Hirsutus*, ab eo quod sit hirtus & pilis horridus. *Hypocrita* è Græco sermone, in Latinum simulator interpretatur. Qui dum intus malus sit, bonum se palam ostendit. & enim falsum. *reton* iudicium interpretatur. Nomen autem *Hypocrite* tractum est à specie eorum, qui in spectaculis contexta facie incedunt: distinguentes vultum cotulco minioque colore & cæteris pigmentis, habentes simulacrum oris lintea, gipsata & vario colore distincta nonnunquam, & colorem peruenirent, & populum dum in ludis agerent, fallerent, modò in specie viri, modò in fœminæ, modò tonsi, modò criniti avili & virginali, cæteraque specie atate sexûque duerso, ut fallant populum dum in ludis agunt. Quæ species argumenti translata est, in iis qui falso vultu incedunt, & simulant quod non sunt. Nam hypocrite dici nō possunt, ex quo foras exierint. *Humatus* quod sit humo tectus, i. sepultus.

Ingeniosus dictus, quod intus vim habeat. *Ignedi* quamlibet artem. *Inuentor*, dictus, quod in ea quæ quarit, venit. Unde & ipsa quæ appellatur inuentio, si verbi originem retractemus, quid aliud resonat, nisi quia inuenire est in id venire quod queritur? *Interpres*, quod inter partes mediis sit duarū linguarum dum transfert. Sed & qui inter Deū quem interpretatur, & homines, quibus

diuina indicat mysteria, interpret vocatur. *Indicium*, quia Legum iura dicit. *Indolus* proprie est imago quaedam futurae virtutis. *Iustus* dicitur, quia iura custodit, & secundum legem viuit. *Innox*, quod non noceat. *Innocuus*, cui nocuum non sit, sed apud veteres vtrunque indifferens est. *Hilaris* Graecum est nomen. *Iocundus*, eo quod sit semper iocis aptus & hilaritate ac frequentia, sicut iracundus. *Locosus*, iocis vsus. *Inclutus* Graecum nomen est. Nam κλυτὸν Graeci gloriosum vocant. *Illustis* nomen notitia est, quod clareat multis splendore generis, vel sapientiae, vel virtutis, cui contrarius est obscurè natus. *Incolumus* à columna nomen habet, quasi erectus, fortis & stabilis. *Immarcescibilis*, incorruptus & sempiternus, quod sit sine maceratione & languore. *Intemeratus*, incorruptus & nulla temeritate violatus. *Infirmus*, quia sine forma. *Imbecillus*, quasi sine baculo fragilis & incoustantis. *Inanis*, leuis. *Inconstans*, quia non est stabilis, & quod placet ei, rursus displicet. *Inchans* vel *arrogans* est, qui maiorum institutis non acquiescit: sed propriam quandam viam iustitiae & sanctitatis inquirat. *Iracundus* dicitur, qui accenso sanguine in furorem compellitur. *Inceptor*, ab eo quod incendat atque inflammet. *Incentor*, quia praua suggestione ad vitia cor aliorum succendit, & persuadendo inflammat. *Inexpiabilis*, quod nunquam expietur, nunquam purgetur. *Inlaudabilis*, non quia laudatus non sit, sed quia laudari non meruit. *Iratus*, ira affectus. *Impius*, quia sine pietate religionis est. *Iniquus* proprie dicitur, quia non est aequus, sed inaequalis. Inter pium autem & iniquum hoc distare nonnunquam solet, quia omnis impius iniquus, non tamen omnis iniquus est impius. Impius namque pro infideli ponitur: & dicitur impius, quod sit à pietate religionis alienus. Iniquus verò dicitur pro eo quod non est aequus, sed prauis operibus maculatur, ne Christianitatis nomine ceteretur. *Inimicus*, quia non est amicus, sed aduersarius. Duæ autem res inimicos faciunt: fraus & terror. Terror quod timent. Fraus malum, quod passi sunt. *Inuidus* dicitur ab inuidendo felicitati alterius. *Inuidiosus* est, qui ab alio paritur inuidiam. *Inuisus*, odiosus, ab inuidia & zelo dicitur. *Instabilis*, cuius testimonium non valet, & quod dixerit, irritum improbatumque sit. *Infamis*, non bonæ famæ. *Improbis* dicitur, quod instat etiam prohibenti. *Importunus*, inquietus: quia non habet portum, id est, quietem. Vnde & importuni, quasi in naufragium cito feruntur. *Infrenis* est, qui frenis non regitur, vt Numidæ infreni. *Infringens* proprie est inter se comprimens dentes. Nam & fringere significat dentibus frangere: vnde nefrendes infantes qui nec dum dentes ha-

bent. *Ingluuiosus* à gula & voracitate dicitur. *Ingloriosus*, quod sit sine gloria, id est, sine triumphis. Item inglorius immemor gloriae. *Infermus*, ingens, non quod non habeat formam, sed quod ultra formam magnitudinem habeat. *Inmeteratus*, eo quod sit multi veterisque vsus in malitia. *Immanis*, quia non bonus, sed crudelis & terribilis. *Manum* enim bonum dicitur. Vnde κατ' ἀρίστον dij manes, minime boni. *Immunis*, minime munificus, vt est in proverbio veteri: Immunem ciues odore sui. Item immunis, qui non facit munia, id est, officio non fungitur. Est enim omni priuilegio vacuus. *Indemnis*, eo quod sine damno viuat, & sine vlla culpa atque periculo. *Iners*, sine arte, & ob hoc ne operis quidem vllius. *Inermis*, vel sine armis, vel sine viribus. Nam semper arma pro viribus accipiuntur. *Ignauus*, ignauus vita, id est, rationis & vite. *Ignarus*, non gnarus, id est, inscius vel sine naribus. *Olscillis* enim veteres, scisse dicebant. *Ignarus* autem duo significat, vel qui ignorat, vel qui ignoratur. *Immemor*, qui oblitus est: perdit enim memoriam. *Inscius*, quia sine scientia est. *Idiota*, imperitus, Graecum est. *Imperitus*, sine peritia. *Inconsultus*, ab eo quod non accipiat consilium. Itē inconsultus, quia est sine consilio & inscius rerum atque ignarus. *Ineptus*, apto contrarius est, quasi inaptus. *Inops*, qui sine terra est: opem enim terra intelligimus, quia opem fert fructificando. Alij inopem intelligunt non sepultum, inhumatum, cui nec animam manē habenti surrexit tumulus. *Ignobilis*, eo quod sit ignotus & vilis, & obscuri generis: cuius nec nomen quidem scitur. *Ireosus*, quia sudore corporis fetido putet. *Ignobilis*, vel ex improbitate veniens. *Improuisus* dicitur, eo quod subito fit: & non porro ante visus. *Index*, proditor ab indicando. *Indigena* vocatus, quod inde genitus sit, id est in eodem loco natus. *Impudens*, eo quod ab eo pudor & pudicitia procul abest. *Impudicus* à pudore vocatus. Pudorem enim fetorem dicunt. *Incestus*, propter illicitam commixtionem vocatus, quasi incaustus, sicut qui virginem sacram vel affinitatis suae proximam stuprauerit. *Interneccida* est, qui falsum testamentum fecit, & ob id hominem occidit. *Inficiator*, negator, quia non fatetur, sed contra veritatem mendacium nititur. *Impositor*, interceptor proprie dicitur, qui inter duos de medio tollitur. *Insidiosus*, quod insidiatur. Nam proprie insidere est dolose aliquem expectare. Vnde & insidia non nominatè sunt. *Incincla*, id est, sine cinctura: quia praecingi fortiter vtetus permittit. *Inuestus*, id est, sine veste: nondum enim habet stolam, quod est signum maritalis virginis. *Iscurra* vocatur, quia causa est ea quemlibet confectatur.

K *Atholicus*, vniuersalis: Græcum enim nomen est. *Kharus* Græcum nomen est: sicut & *Kharitas*. vnde & eucharistia sacrificiū, id est, bona gratia.

L *Valentus* ab eo quod sit lingua clarus, & sermone splendidus. *Lector* dicitur à legendo, id est, percurrendo. Vnde & nauis dicitur legere quicquid transit. Nam legit, transe, præterit, vt: Crebris legimus freta concita teris. Item lector à colligendo animo quæ legit, quasi collector: sicut illud, Qui legitis flores. *Loquax* non est eloquens. *Latus* à latitudine. *Locuples*, quasi locis plenus, & possessionum plurimarum possessor, quemadmodum docet Tullius in lib. ij. de Republica: multa quæ editione ouium & bouum, quod tunc res erat in pecuriis & in locorum possessionibus: ex quo pecuniosi locupletes vocabantur. *Liberalis* dicitur ab eo, quod libenter donet, nec murmure. *Largus*, abundans, affluens, *Longus* à linea dicitur, propter quod sit porrectus. *Longæus*, quasi longi æui & temporis. *Longanimis* siue magnanimus, eod quod nullis passionibus perturbatur, sed ad vniuersa sustinenda patiens est. Cui contrarius est *pusillanimis*, angustus, & in nulla tribulatione subsistens, de qua scribitur: Pusillanimis vehementer insipiens. *Leuis* ob inconstantiam variationis appellatur, quia leui motu mentis nunc ista, nunc illa desiderat. *Lubricus* ab eo quod labitur. *Labens* interdum velox, vt, Labere nympha polo, & Labere pennis. Cursu enim lapsus celerior est. *Latro* infessor est viarum à latendo dicitur: melius autem latro est, quasi latero, qui à latere infidiatur via. *Laniator*, gladiator, id est, carnifex Tusca lingua appellatus, à laniando scilicet corpora. *Lacepsitor* per translationem dicitur à canibus: vel à feris quæ solent lacerando prouocare. *Leno*, conciliator stupri, eod quod mentes miserorum blandiat, & delinendo seducat. *Libidinosus* ab eo quod facit quod libet. *Libidinosus* à Libero, qui pcellarum corpore pingitur. *Luxuriosus*, solutus in voluptates: vnde & membra loco mota, luxa dicuntur. *Lasciuus*, quod sit luxus. i. solutus & vanus. *Lymphaticus*, quod aquam timeat, quem Græci *υδρφοβος* vocant. *Lymphaticus* propriè dicitur, qui vitium ex aqua contrahit: cuius vitium est huc atque illic currere, aut à fluore aquæ sumptio vitio. Sed poetæ iam hoc genus nominis profuriosis vsurpant. *Luridus*, quod sit pallidus, à loto dicitur, quod huiusmodi habeat cutem. *Leprosus* à pruritu nimio ipsius scabiei dicitur: vnde & per p scribi dicitur. *Luscus* quod lucem ex parte sciat: sicut lusciosus, qui vespere nihil videt. *Luscos* coelites dixerunt antiqui: vnde & cyclopa coelites legimus dicitur,

qui vnum oculum habuisse perhibentur. *Latus*, lautus, id est, mundus. *Lupa* meretrix à rapacitate vocata, quod ad se rapiat miseros & apprehendat.

M

M *Misericors*, à compatiendo alienæ miserie vocabulum sortitus est: & hinc appellata miseria, quod miserum cor faciat dolentis alienam miseriam. Non autem occurrit vbi que hæc etymologia: nam est in Deo misericordia sine vlla cordis miseria, *Mallus* magis auctus gloria, & est nomen tractum à sacris. Quoties enim thus aut vinum super victimam fundebatur dicebant, mactus est taurus vino vel thure, hoc est cumulata est hostia & magis aucta. *Municipus* dicitur, vel quia alicui munera multa dat: vel quia munus suum. i. officium quod debet adimplet: sic & munifex, quia munera fert. *Magnanimus* ab eo quod sit magni animi & magnæ virtutis. Cui contrarius pusillanimis. *Magnificus* autem à magna faciendo vocabulum traxit. *Manusuetus*, mitis vel domitus, quasi manu affuerus. *Moderatus* à modo dicitur & temperie: nec plus quicquam nec minus agens. *Mitis*, lenis & mansuetus & cedens improbitatibus, & ad sustinendam iniuriam tacens quasi mutus. *Mutus*, quia vox eius non est sermo, nisi mugitus: vocalem enim spiritum per nares quasi mugiens emittit. *Memor*, vel qui memoriâ tenet, vel qui memoria tenetur. *Magister* maior in statione: nam *μαγιστρος* Græcè statio dicitur. *Minister* minor in statione, siue quia officium debitum manibus exequitur. *Maior*, minor, minimus; à numerum monadis, quod post eum non sit alter. *Maximus* aut meritis, aut ætate, aut honore, facundia, aut virtute, aut omnibus magis eximius. *Modicus*, parvus, sed abusu, ceterum rationabilis. *Moderatus* à modo scilicet & temperamento. *Mediocris*, quod modicum illi sufficiat. *Miser* propriè, eo quod omnem felicitatem amiserit. Secundum autem Ciceronem propriè mortuus, qui in Tusculanis miseros mortuos vocat, propter quod iam amiserunt vitam. *Miserabilis*, quod sit miserie habilis. *Mæstus* naturaliter tristis, non casu. Est enim à natura mentis & animi: vnde & mæstus. *Mendicis* dicitur, quia minus habet vnde vitam degat, siue quia mos erat apud antiquos os claudere egenum, & manum extendere, quasi manu dicere. *Mendax*, quod mentem alterius fallat. *Malignus*, quia malitiæ votum vel opus peragit. *Malus* appellatus à nigro felle, quod Græci *μυλας* dicunt: vnde & melancholici appellantur homines qui ad conversationem humanam refugiant, & amicorum charorum suspecti sunt. *Malitiosus* deterior malo, quia frequenter malus: à malo autem peior dicitur: à bono melior. *Melior* dicitur, quia

mollior: non durus aut ferreus: nam melius quasi mollius. *Minax* à facie oculorum quando furiosè ardescunt, vt videns amplius pertimescat. *Minator* est monitor, sed monitor dicitur cum prænunciat bona: minator cū prænunciat aduersa. *Mulcator*, eò quòd blandis verbis mulceat ad declinandum animum: translatio à mulso, id est, quod acceptū lenire solet fauces dolentis, aut oppletum for-
 10 dibus stomachum. *Metatores* appellantur, qui castra designant, à metiendo scilicet. *Lucanus*: *Hesperios audax veniat metator in agros*. *Mollis*, quòd vigorem sexus, eneruati corporis dedecore, & quasi mulier emolliatur. *Macer* à *Macie*: & *macies* à *macia*, eò quòd immoderata libido macros faciat. *Mancus*, manu ancus, vel manu cassus. *Moribundus* morienti similis: sicut vitabundus viuenti similis. Quando enim dicimus, moriturus est, verè moriturus est: moribundus autem non verè, sed verè similis morienti est.

Maretris dicta, eò quòd precium libidinis mereatur. Inde & meritoria tabernæ: nam & milites cū stipendia accipiunt, mereri dicuntur. *Morio* à morte vocatus, eò quòd non vigeat intellectu. *Mulio* dictus à mulis, eò quòd præsidet iisdem vehiculis. *Manifestum* dicitur, quod in manu est prom-
 20 prum.

N

Nobilis non vilis, cuius & nomen & genus scitur. *Nubilis* ad nubendum habilis. *Nemo* ab homine tractum est, id est, ne homo, quod est pro nullo. *Nullus* autè, quasi ne vilus. *Nihili* compositū est ex nil & hilo. Hilum autem Varro ait significare medullam eius ferule quam Græci *asphodelon* vocant: & sic dici apud nos nihilum, quomodo apud Græcos *oydetry*. *Nequam*
 40 à malo plerique distinguunt: alium perniciosum: alium nugacem existimantes, vt ait *Monatius*: Hic adolescens nequam non malus, id est, nugax, non perniciosus. Alij confundunt, quasi virumque vnum idèmq; significet. *Nequaquam*, eò quòd nec quicquā sit, id est, ex eo quòd nihil sit, veteres esse dictum voluerunt. *Neuter* neque iste, neque ille, quasi dicat nec vterque. *Nefarius*, non dignus farre, quo primo cibi genere vita ho-
 50 minum sustentabatur. *Nefandus*, id est, nec nominandus quidem. *Nunci* senim & qui nunciat & quod nunciatur, id est, *ἀγγελος* & *ἄγγελος*: sed nuncius ipse homo genere masculino: id verò quod nunciat genere neutro, vt hoc nuncium, & hæc nuncia. *Nazareus*, id est, sanctus Dei. *Nazareus* olim dicebatur qui sanctam comam nutrebat, & nihil contaminatum conspiciebat, abstinens se à vino omnique sicera, quæ mentem ab integra sa-

nitare peruertit. *Nugax* autem Hebraum nomen est. Ita enim in prophetis est expositum, vbi dicit *Sophonias*: *Nugax*, qui à lege recesserunt, vt nosse possimus linguam Hebraicam omnium linguarum esse matrem.

Nugigerulus appellatus, ab eo quòd sit garulus turpis nuncius. *Negligens*, quasi nec legēs. *Nepos* dictus à genere quodam scorpionum, qui natos suos cōsumit, excepto eo, qui dorso eius insederit: nam rursus ipse qui seruatus fuerit consumit patrem: vnde homines qui bona parentum per luxuriam consumunt, nepotes dicuntur. Hinc quoque nepotatio pro luxuria ponitur, qua certè quæqueres cōsumuntur. *Niger*, quasi nubiger: quia non serenus, sed fusco coopertus est. Vnde & nubilum diem, tetrū dicimus.

O

Orthodoxus rectæ gloriæ. *Orator* ab ore vocatus, à petorando nominatus, id est, dicendo. nam orare dicere est. *Obaudiens*, ab aure, eò quòd audiat imperatorem. *Opes*, quòd inferat ostiis pedes. *Opes* facilis, aper-
 20 tus & ostio patens. vnde & ospitalis homo dicitur. *Ofor* inimicus ab odio dictus: sicut amator ab amore, & est generis communis. *Odibilis*, odio habilis. *Obscus*, obscurus, id est, vndique insidiis conuallatus. *Obscenus* impura libidinis, à vitio obscuro dictus. *Obtusissus*, hebetior & obtusior, quasi ex omni parte tan-
 30 sus. *Obnixus*, contranius & conabundus. *Obnoxius*, quia obligatus est nexibus culpæ. *Oblektor*, quasi cū lacte & fraude, vt *Terentius*: *Nisi me lactasses amantem*, vnde & oblectare dictum est. *Obtrektor*, malignus, & qui obstringillando officiendoque non sinat quempiam progredi & auferre. *Orbus*, quòd liberos non habeat, quasi oculis amissis. *Opifex*, quòd opus faciat aliquid. *Opilio*, custos ouium, quasi ouilio.

P

Pudens, quasi potè videns, perspicax enim est, & incertorum præuidet casus. *Patiens* dictus à pauendo: pauere enim feriri est: percutitur enim & tolerat. *Perfectus*, cui nihil iam adiici potest. Huic nomini apud Grammaticos comparatio nō adiicitur, quia si dixeris: ille perfectior est: iste perfectus non erit. *Pulcher* à specie cutis dictus, quod est rubens pellis: postea tranfit hoc nomen in genus. Nam pulchritudo hominis aut in vultu est, vt: *Os humeròsque Deo similis*, aut in capillis, vt: *Namque ipse decoram Cæsarium*, aut in oculis, vt: *Latos oculis afflarat honores*, aut in candore, vt: *Quale manus addunt ebori decus*, aut in lineamentis, vt: *Te multò plus figura & lineamenta hospitis dele-*
 60 *ctabant*, aut in proceritate, vt *Turnus*:

Vertitur in medijs, & toto vertice supra est.
Pellex à pelliciendo. *Perfpicax* splendi-
 dus, eò quòd perluceat. *Perpetuus*, perennis.
Perennis ab eo quòd fit perpetuus annis. *Præ-
 sul* vocatus, quia præest sollicitudine. *Præpo-
 situs* appellatus, eò quòd fit subiectorū ac fam-
 ulantium ordinator vel rector. *Patroni* à
 patribus dicti sunt, quòd huiusmodi affectū
 clientibus exhibeant, vt quasi patres illos re-
 gant. *Pædagogus*, cui paruuli assignatur: Gre-
 cum nomen est, & est compositū ab eo quòd
 pueros agat, i. doceat, & lasciuientem refre-
 net ætatem. *Præfens* dictus, quòd fit præ sen-
 sibus, id est, coram oculis, qui sensus sunt cor-
 poris. *Prior*, quòd primus sit in ordine: &
 primus quasi præminens. *Primus*, posterior,
 postremus. *Potens*, rebus latè patens: vnde &
 potestas, quòd pateat illi quaquà velit, & ne-
 mo intercludat, nullus obistere valeat. *Præo-
 pius*, præ cæteris opibus copiosus. *Pecunia-
 sus* Tullius primum eos dictos refert, qui plu-
 rimam habuissent pecuniam, id est, pecora. Ita
 enim antiqui eos appellabant. paulatim
 autem per abusionem nomen ad aliud deno-
 lutum est. *Pernicax* propriè dicitur, qui in
 proposito suo ad victoriam perseverat. Anti-
 qui enim viciam dicebant, quam nos victo-
 riam: credo quòd inde dicatur herba vitia, id
 est, victorialis. *Pernix* à pernitendo tractū
 est, id est, in conatibus perseverando. Alij per-
 nicem velocem intelligunt pedibus. Nā per-
 nicitas pedum est, vt: Pernicibus ignea plan-
 tis, sicut celeritas pennarum est, vt: Celerique
 fuga sub sidera lapsa. *Piger*, quasi pedibus
 æger. Est enim tardus ad incedendum: quod
 nomen per vsum transit ad animum. *Per-
 nos*, peruigilans nocte, perseverans. *Perti-
 nax*, impudenter tenens, quasi pertinens. *Pet-
 ulans* nunc quidem pro audace & improbo
 ponitur: olim autem acerbi flagitatores, &
 propriè argētariorum coactorū pueri, quòd
 precia rerum crebrius & asperius exigebant:
 à petendo petulantes vocati sunt. *Procax*,
 propriè idem quòd petax. Nā procari est pe-
 tere: vnde & nuptiarum petitores proci dicū-
 tur. *Prodigus* sumptuosus atq; consumptor,
 qui omnia porro agit & quasi proicit. *Pro-
 fugus* propriè dicitur qui procul à sedib⁹ suis
 vagatur, quasi porro fugatus. *Peregrinus*
 longè à patria positus sicut alienigena. *Pro-
 iectus* quasi longè & procul iactus, sicut &
 produxit, quasi porro illum duxit, & pro-
 uocauit, quasi porro illum vocauit. *Proiectus*
 quasi porro eiectus ac proiectatus, vnde: pro-
 iectaque laxa Pachyni, id est porro iactata.
Proscriptus cuius bona palam & apertè descri-
 buntur, bonisque fisci agglomerantur. *Præ-
 scriptus* ordinem significat, sicut & præscrip-
 tionem apud Iuris consultos. *Procinctus* ex-
 peditus & armatus, vnde & In procinctu, id

est cū belli causa arma sumebant. *Præ-
 cinctus* eo quòd ante se ponat aliquid quo
 præcingitur. Vnde & de Domino dictum est,
 Præcinctus lintheo, lauit pedes discipulorum
 suorum. *Prædo* est qui populando alienam
 inuadit prouinciam. Prædo ab abigēdo præ-
 das dictus, & prædo qui prædam habet. *Præ-
 dator* est cui de præda debetur aliquid. *Pla-
 giator* dicitur à πλάγιον, id est obliquo, quòd non
 certa via gradiatur, sed pelliciendo dolis. *Pi-
 rate* sunt prædones maritimi ab incēdio nau-
 uium transeuntium, quas capiebant dicti.
 Nam πύρρις ignis est. *Pugillator*, qui de manu
 in manum nummorum aliquid subtrahit.
Peculator pro eo quòd sit pecuniæ publicæ
 defraudator. *Proditor* pro eo quòd detegit.
 Item proditor proditor: vt, Vnius ob irā Pro-
 dimur. *Perfidus* quia fraudulenter est & si-
 ne fide, quasi perdens fidem. *Periurus*, quia
 perperè iurat, id est malè iurat. Periurus au-
 tem in verbo non habet. Nam peicro & de-
 iero dicimus. *Præuaricator* malè fidei aduo-
 catus, & qui vel in accusando nocitura, vel
 in defendendo profutura prætereat, aut inu-
 tiliter dubicque ponat mercedis gratia, licet
 corruptus. Cicero, Quid enim tam præuaricū,
 id est validè varum. *Pellax* dolosus & fal-
 lax, à pelle, id est vultu. Foris enim vt fallat
 aridet, sed nequiriam intus gerit. *Profa-
 nus* quasi porro à fano. Sacris enim illi non
 licet interesse. *Patricida* propriè dicitur in-
 terfecto parentis, quamuis quidam veteres
 hunc parenticidam dixerint, qui hominem
 occiderat, quoniam parricidium & homici-
 dium in quocunq; intelligi possit, cū sint
 homines hominibus pares. *Persecutor* non
 semper pro malo intelligitur, vnde: Persecu-
 tor, perfectè secutor. *Publicanus* est qui ve-
 ctigalia publica exigit, vel qui per publica
 40 negocia seculi lucra sectatur vnde & cogno-
 minatus est. *Pescator* pellice id est meretri-
 ce vocatus, quasi pellicator, quod nomen ap-
 ud antiquos tantum flagitiosum significa-
 bat, postea transit hoc nomen in appellatio-
 nem omnium iniquorū. Peccator item à pe-
 ctoris cæterua cognominatus, pro eo quòd
 inibi occulta delictorum conduntur. *Pro-
 stituta* meretrices à profedendo in meritorijs,
 vel in fornicibus. *Pellæx* apud Græcos pro-
 priè dicitur à Latinis concuba vel concubi-
 na. Dicta autem à fallacia, id est versutia, sub
 dolositate vel mendacio. *Procurrus* quasi
 per longum curuus. *Pavidus* est quem ve-
 xat trepidatio mentis. habet enim cordis pul-
 sationem, cordis motum. nam pauere ferite
 est, vnde & pavementum. *Petræ* autem &
 rupes à duritia saxorum nominantur. *Pustu-
 lanis*, pustillo animo. *Petulus* dictus ab
 appetendo, vnde etiam & meretrices petul-
 cas vocamus.

Pisinnus à pusione dictus. *Productus*, quasi porro ductus. *Pellicanus* vir sanctus solitudi- ni deditus.

Q*uestor*, à quærendo dictus, quasi qua- sitor. *Questuosus* querimoniosus. *Querulus* quia querelam infert. *Quietus* quod sit i- pse sibi animo securus neminem tangens.

R

R*eligiosus* ait Cicero à relegendo appel- latus, qui retractant, & quasi relegunt ea quæ ad cultum diuinum pertineant. Hi sunt dicti religiosi ex relegendo tanquàm ex eli- gendo eligetes, ex diligendo diligetes, ex intelli- gendo intelligentes. *Ratiocinator* dictus vir ma- gnus, quia de omnibus rebus quas esse mirabi- les constat, possit reddere rationem. *Retractor* recitator, nã retractare, est repetere quod om- miserat. *Respicens* eo quod mentem quasi post insaniam recipiat, aut quia respicit qui sa- pere desierat. Castigat enim seipsum demen- tiæ, & confirmat animum suum ad rectius viuendum: cauens ne iterum corrumpat. *Repen- tinus* à repente. Repente autem & aduerbiũ & nomen potest esse. *Robustus* fortis, validus, à fortitudine roboreæ arboris appellatus. *Rapidus* velox pedibus. *Raptor* eo quod cor- ruptor. Inde & rapta eo quod corrupta est. *Reus* à re de qua obnoxius est, & reatus à reo est nuncupatus. *Reus* maiestatis primum di- ctus qui aduersus rempublicam aliquid eg- gisset, aut quicumque hostibus consensisset. Dictus autem reus maiestatis, quia maius est lædere patriam quàm ciuem vnum. Pos- tea autem & hi rei maiestatis dicti sunt: qui aduersus maiestatem principis egisse videren- tur, vel qui leges inutiles reipublicæ contu- lerant, vel vitales abrogauerat. *Rixosus* à rictu canino dictus. Semper enim ad contradicen- dum paratus est, & iurgio delectatur & pro- uocat contententem. *Rusticus* dictus quod rus operetur, id est terram.

S

S*apiens* dictus à sapore, quia sicut gustus saptus est ad discretioneẽ saporis ciborum: sic sapiens ad dinoscẽtiam rerum atque cau- sarum, quod vnumquodque dinoscat, atque sensu veritatem discernat. Cui contrarius est insipiens quod sit sine sapore, nec alicuius di- scretionis vel sensus. *Studiosus*, quasi studiis curiosus. *Sanctus* veteri consuetudine appel- latus, eo quod hi qui purificari volebãt, lan- guine hostiæ tangebantur & ex hoc sancti nomen acceperunt. *Sincerus* quasi sine corru- ptione, cui contrarius est infincerus, vitiatu- s, corruptus. *Supremus*, summus, ab eo quod su- peremineat. Vnde & supremas partes dici- mus. *Sublimis* ab altitudine vocatus honoris. nã propriè è sublime dicitur, qd in alto est, vt Sublimemque ferens ad sidera cæli.

Speciosus à specie vel aspectu: sic formo- sus à forma. *Solers* quod sit sollicitus in arte & utilis. Solers enim apud antiquos dice- batur: qui erat omni bona arte instructus. Terentius,

Adolescẽtem solertem dabo.

Superstitiosus ait Cicero appellatus, qui totos dies precabantur, & immolabant, vt sibi sui liberis superstitites essent. *Solicitus* quasi solers & citus atque inquietus. *Sedulus* familiare verbum Terentij: hoc est sine dolo, aliàs assidus. *Sodales* dicuntur, qui ad symbolum con- tenere consueverunt, quasi suadentes, aliàs quasi sedales. Ipsi & socij dicuntur propter periculi & operis societatem, quasi in vna ca- liga, & vno vestigio manentes. *Stultus* ebe- tior corde, sicut quidam ait, Ego meipsum stultum esse existimo: fatuum esse non opi- nor, id est obtusis quidem sensibus, non ta- men nullis. *Stultus* est, qui per stuporem non mouetur iniuria, læuitiam enim perfert, nec vltus est, nec vlla ignominia commouetur ad dolorem. *Segnis*, id est sine igne, ingenio carens. Se autem sine significat, vt *Sedulus* sine dolo. *Securus* quasi sine cura, id est fri- gus, per quod inutiles accipimus. *Stupidus* se- pius stupens. *Superbus* dictus, quia vult per- uideri quàm est: Qui enim vult super- gredi quod est, superbus est. *Susurro* de so- no locutionis appellatus, quia non in facie alicuius, sed in aure loquitur de altero detra- hendo. *Seditiosus*, qui dissensionem animorũ facit, & discordias gignit: quam Græci *δράσα* dicunt, *Seuerus* quasi satis verus, tener enim sine pietate iusticiam. *Simulator* dicitur à simulacro. Gestat enim similitudinem eius quod non est ipse. *Suasor* decipiens, id est in suam sortem trahens. *Scrupulosus* animi mi- nuti & asperi. *Scrupus* enim est arena durior. *Sacrilegus* dicitur ab eo quod sacra legit, id est furatur. *Sicarius* vocatur, qui ad perpetrã- dum scelus telis armatus est. Sica enim gla- dius est à secando vocatus. *Sanus* sinister at- que peruersus à peruersitate. Est enim pessimi & crudelis animi. *Scenicus*, qui in theatro agit. Theatrum enim scena est. *Scorta* quæ à Græcis *σκώρτα* vocabantur: quo defricantur pelles, quibus corruptela fit. *Spureus*, quod sit impurus. *Scelerosus*, sceleribus plenus, vt lapi- dosus locus & arenosus. Plus est autem sce- lerosus quàm sceleratus. *Sator* seminator, vel pater à semine. *Scurrus*, qui scẽtari solet quẽ- piam cibi gratia. A sequendo ergo inde scur- ras constat appellatus. Idem asclea, à sequen- do. *Satelles*, quod adhæreat alteri, siue à late- ris custodia. *Suffectus*, in loco alterius suppo- situs, quasi suffactus. Vnde & consulem iusse- ctum dicimus eum, qui pro alio substituitur. *Secundus*, quia secus pedes: & tractus est ser- mo à sequentibus seruis pedisequis. Vnde &

secunda fortuna dicitur, quod secundū nos est, id est prope nos. Inde & res secunda, id est prospera. Secunda autem à sequendo sunt dicta. *Stipulator* promissor. *Scipulari* enim promittere est, ex verbis iurisperitorū. *Sannus* à sanguine, quia sine pallore est. *Sospes* salutis hospes. *Salus* à sale nomen accepisse putatur. *Subtilis* ab extenuatione dictus. *Sequester* dicitur, qui certantibus medius interuenit, qui apud Græcos à *μακρο*; dicitur, apud quem pignora deponi solent. Quod vocabulum à sequendo factum est, quod eius qui electus sit, utraque pars fidem sequatur. *Sesilis*, quod non videtur stare, sed sedere. *Surdus* à fordibus humoris aure cōceptis, & quamuis multis casibus accedat, nomen tamen æger ex prædicto vitio retinet. Siccus quod sit exsiccatus, siue per antifrasin, quod sit sine succo. *Sepultus* dictus, eo quod sit sine palpitatione vel sine pulsū, id est sine motu. *Sagio* ab exigendo dictus. *Sutor* à suendis pellibus nominatur. *Subulcus* porcorum pastor, sicut bubulcus à cura bouum.

T

Tutor qui pupillum tuetur, hoc est intuetur, de quo in consuetudine vulgari dicitur, quid me mones? Et tutorem & pedagogum olim obrui. *Testes* dicti quod testamento adhiberi solent, sicut signatores quod testamentum signent. *Tetricus mons* in Sabinis asperrimus. Vnde & tristes homines tertricos dicimus. *Taciturnus* in tacēdo diurnus. *Trutinator* examinatore ex iudicij libra pendens recta, translatione à trutina, quæ est gemina ponderum lancis. *Tristis*, tenax, nummi cupidior, quod teneat. Interdum & pertinax. *Truculentus*, toruus, terribilis, eo quod sit toruo vultu & turbulento aspectu, ut torua leona, & Cernimus astantes nequicquam lumine toruo. *Turbidus*, terribilis. *Teter* ab obscura tenebrosaque vita. *Teterrimus* pro fero dixerunt, ut Ennius, Tetròsque elephants.

Terribilis, quia timorem habet & timetur. *Tergiuersator*, quod animum quasi tergum vertat huc & illuc, nec facile qualis sit intelligitur. *Temulentus* à temeto, id est vino dictus. *Timidus* quod timeat diu, id est à sanguine, nam timor sanguinem gelat, qui coactus gignit timorem. *Turpis* quod sit informis & torpeat.

V

Vir à virtute. *Vtilis* ab utendo bene sua vel quod bene quid uti possit, sicut docilis quod doceri possit. *Vernus* à veritate, hinc & verax. Maior est veritas quam verus, quia non est veritas à vero, sed verus à veritate descendit. *Veridicus*, quia verum dicit, & veritatis assertor est. *Verecundus*, quia verum factum erubescit. *viridis*, vi & succo plenus. *Venustus* pulcher, à venis, id est sanguine. *Vinens* id est viuus. *Varius*, quasi non vnus via, sed incertæ, mixtæque sententiæ. *Versutus*, eo quod eius mens in quolibet actu ad quamlibet fraudem facile vertitur, vnde & versutia dicitur contorta sententiæ. *Plautus*, *Versutior* est quam rota singularis. *Vilis* à villa, nullius enim urbanitatis est. *Versipellis* eo quod in diuersa vultum & mentem vertat. Inde & versutus & callidus. *Violentus*, quia vim infert. *Vecors* mali cordis & malæ conscientia. *Vagus*, quasi sine via. *Vanus* à Venere etymologiam trahit. Item vanus inanis, falsus, eo quod sine memoria euanescat. *Vesanus* porro sanus. *Violentus*, qui & satis bibit & difficile inebriatur. *Vexatus*, id est portatus, ab eo quod est veho, vexo, vecto, vt, Vexasse sit portasse. *Veneficus* eo quod venenum mortis causa parauit, aut præstitit, aut vendidit. *Vector* quasi vehitor. Est autem vector & qui vehit & qui vehitur. *Venator*, quasi venabulator, à venatione scilicet qua bestias premit. Quatuor autem sunt venatorum officia, *Vestigatores*, indagatores, alatores, & presiores.

* * *

